

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/12/2019
Identifikačné číslo spisu:	2508201165
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:2508201165.19

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. S., bývajúceho v A., zastúpeného JUDr. Danielou Suchánkovou, advokátkou so sídlom v Piešťanoch, M. Waltariho 7, proti žalovanej Obci Trebatice, so sídlom v Trebaticiach, Hlavná 247/10, zastúpenej JUDr. Katarínou Gálovou, advokátkou so sídlom v Piešťanoch, E. Belluša 10, o zaplatenie 8.298,48 eur s prisl., vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 4C/509/2008, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 11. apríla 2018 sp. zn. 24Co/59/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobným návrhom z 15. februára 2008 domáhal, aby súd prvej inštancie zaviazal žalovanú uhradiť mu sumu 8.298,48 eur s príslušenstvom a náhradu trov konania z titulu bezdôvodného obohatenia. Svoju žalobu odôvodnil tým, že žalovanej 9. augusta 2006 uhradil v hotovosti na jej účet v Dexia banke Slovensko a.s., pobočka Piešťany hore uvedenú sumu ako zálohu na kúpu nehnuteľnosti - pozemku nachádzajúceho sa v k. ú. H.. Následne v decembri 2006 sa zmýšľaný predaj nehnuteľnosti aj uskutočnil, avšak žalovaná predala túto nehnuteľnosť inému záujemcovi a to obchodnej spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. Piešťany. Žalobca tak uviedol, že vzhľadom na to, že kúpa pozemku, za ktorý žalobca vyplatil žalovanej zálohu sa neuskutočnila, zo strany žalobcu išlo o plnenie bez právneho dôvodu, resp. z dôvodu, ktorý neskôr odpadol a žalovaná je povinná žalobcovi bezdôvodné obohatenie vydať.

2. Okresný súd Piešťany (ďalej aj „súd prvej inštancie“) ostatným rozsudkom (v poradí druhým) z 19. augusta 2014, č. k. 4C/509/2008-297 po zrušení a vrátení veci odvolacím súdom rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 8.298,48 eur s 8,5 % úrokom z omeškania od 7. novembra 2007 do zaplatenia a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Taktiež rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 3.603,08 eur a náhradu iných trov konania v sume 995,41 eur a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku k rukám právnej zástupkyne žalobcu. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že návrh bol podaný dôvodne. Uviedol, že medzi účastníkmi nebolo sporné, že žalovaná na základe schválenia predaja predmetnej nehnuteľnosti obecným zastupiteľstvom predala

kúpnu zmluvou z 30. júna 2006 predmetnú nehnuteľnosť spoločnosti WinHaus Trade za kúpnu cenu 3.418.240 Sk, ktorá mala byť zaplatená v troch splátkach, a to v dvoch sumách po 1.139.414 Sk do 24. júla 2006 a do 15. augusta 2006 a v sume 1.139.412 Sk do 15. septembra 2006, avšak nakoniec bola uhradená v desiatich splátkach v období od 7. augusta 2006 do 31. októbra 2006, pričom druhá splátka v poradí bola uhradená dňa 9. augusta 2006 v sume 250.000 Sk s identifikáciou ako záloha za kúpu nehnuteľnosti, a túto platbu si žalovaná započítala na kúpnu cenu predmetnej nehnuteľnosti. Žalobca v konaní preukázal, že predmetnú platbu vykonal osobne 9. augusta 2006 na účet žalovanej a platbu identifikoval ako zálohu na kúpu nehnuteľnosti, čo vyplýva aj z potvrdenky pokladničnej operácie. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že medzi žalobcom a žalovanou neexistoval žiadny právny vzťah, na základe ktorého by bol žalobca povinný platiť sumu 250.000 Sk žalovanej. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že sporná medzi účastníkmi bola skutočnosť, či predmetná platba bola vykonaná z prostriedkov patriacich žalobcovi alebo z prostriedkov spoločnosti WinHaus Trade, a či žalobca plnil za spoločnosť WinHaus Trade alebo za seba. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti konštatoval, že vykonaným dokazovaním bolo jednoznačne preukázané, že predmetná platba bola vykonaná z prostriedkov patriacich žalobcovi a nie z prostriedkov patriacich spoločnosti WinHaus Trade. K otázke, či žalobca plnil za seba alebo za spoločnosť WinHaus Trade súd prvej inštancie uviedol, že z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že úmyslom žalobcu nebolo plniť za spoločnosť WinHaus Trade jej záväzok z kúpnej zmluvy na predmetnú nehnuteľnosť. Po vyhodnotení, že predmetná platba bola vykonaná z prostriedkov patriacich žalobcovi a platbu žalobca vykonal s úmyslom plniť za seba, nie za spoločnosť WinHaus Trade, sa súd prvej inštancie zaoberal otázkou, kto sa na úkor koho bezdôvodne obohatil. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti uviedol, že podstata zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie spočíva v tom, že toho, kto poruší povinnosť neobohacovať sa na úkor iného, stíha nepriaznivý právny následok v podobe sankcie spočívajúcej v povinnosti bezdôvodné obohatenie vydať. K vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie je vždy potrebné splnenie všetkých predpokladov, a to získanie bezdôvodného obohatenia jedným subjektom, protiprávnosť získania bezdôvodného obohatenia, majetková ujma iného subjektu a príčinná súvislosť medzi protiprávnym získaním bezdôvodného obohatenia jedným subjektom a majetkovou ujmovou druhého subjektu. Splnenie týchto predpokladov musí preukázať ten, kto tvrdí, že na jeho úkor bolo bezdôvodné obohatenie získané. V danej právnej veci z vykonaného dokazovania vyplynulo, že aktívne legitimovaný na uplatnenie práva z bezdôvodného obohatenia je žalobca, pretože v jeho majetkovej sfére došlo k strate finančnej hotovosti 250.000 Sk. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že podľa § 454 Občianskeho zákonníka, bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám. Táto skutková podstata je naplnená za predpokladu, že ten, kto plnil inému (poskytol mu plnenie, ktoré má majetkovú hodnotu), túto povinnosť nemal a plnil, namiesto toho, kto bol na toto plnenie povinný (t. j. namiesto dlžníka). Nie je rozhodujúce, či plnenie bolo poskytnuté so súhlasom dlžníka, no nesmie ísť o situáciu, kedy by bolo plnené proti jeho vôli. Predpokladom je, že prijatím plnenia veriteľom zanikol dlh dlžníka. Dlžník, za ktorého bolo plnené, sa tak stáva obohateným na úkor toho, kto za neho veriteľovi plnenie poskytol (uspokojil veriteľovu pohľadávku, prípadne iba čiastočne). Takýmto splnením dlžníkovho dlhu sa jeho majetkový stav neznížil, ako by tomu bolo, pokiaľ by svojmu veriteľovi plnil zo svojho. Obohatený tak získava majetkový prospech v okamihu, keď zanikol jeho dlh. Právna povinnosť k plneniu medzi dlžníkom a veriteľom môže vyplývať zo zákona alebo zo zmluvného záväzku. Ten, kto plnil za iného (dlžníka), má právo požadovať vydanie bezdôvodného obohatenia od toho, za koho plnil, a nie od toho, komu plnil. Pokiaľ však ten, kto plnil, tak urobil nie za iného (za osobu povinnú plniť) ale v omyle, že plní veriteľovi svoj vlastný dlh, nejde o plnenie za iného v zmysle § 454 Občianskeho zákonníka, ale o plnenie bez právneho dôvodu. Plnením, ktoré bolo poskytnuté omylom, totiž dlh nezaniká (§ 451 Občianskeho zákonníka) a ten, kto plnil, má právo na vydanie bezdôvodného obohatenia proti tomu, kto toto plnenie prijal, zatiaľ čo podľa § 454 Občianskeho zákonníka je povinný vydať bezdôvodné obohatenie ten, za ktorého bolo plnené (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 23/2011 z 29. januára 2013). Súd prvej inštancie tak konštatoval, že v danom prípade nebolo z vykonaného dokazovania preukázané, že žalobca plnil za dlžníka, teda spoločnosť WinHaus Trade, veriteľovi, teda žalovanej, čím by v zmysle § 454 Občianskeho zákonníka, vznikol žalobcovi nárok domáhať sa bezdôvodného obohatenia voči spoločnosti WinHaus Trade. Z právneho úkonu žalobcu, ktorým vložil hotovosť v sume 250.000 Sk na účet žalovanej 9. augusta 2006 nevyplýva, že konal za spoločnosť WinHaus Trade, pretože vykonanú platbu neidentifikoval ako plnenie spoločnosti WinHaus Trade, hoci ostatné platby obsahovali vždy aspoň časť obchodného mena dlžníka, preto s poukazom na

ustanovenie § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka platí nevyvrátiteľná domnienka, že žalobca konal vo vlastnom mene. Zákon neurčuje, ako má splnomocnenec dať navonok najavo, že koná v mene splnomocniteľa, avšak musí tak urobiť spôsobom, aby osoba s ktorou koná, jednoznačne pochopila, že nekoná vo vlastnom mene, ale v mene splnomocniteľa. Ak je vôbec pochybné, že niekto konal ako zástupca, platí nevyvrátiteľná domnienka, že konal vo vlastnom mene. Okolnosť, že by mal žalobca konať za spoločnosť WinHaus Trade pri vklade hotovosti 250.000 Sk na účet žalovanej dňa 9. augusta 2006, tvrdil len N. O., avšak tieto jeho tvrdenia neboli ničím iným v konaní preukázané. Súd prvej inštancie tak uzavrel, že vyhodnotením vykonaných dôkazov jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti s poukazom na vyššie opísané skutočnosti, dospel k právnomu záveru, že žalovaná sa bezdôvodne obohatila v prospech žalobcu o sumu 8.298,48 eur (pôvodne 250.000 Sk) bez právneho dôvodu, preto je povinná v zmysle § 456 Občianskeho zákonníka s poukazom na § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka, túto sumu zaplatiť žalobcovi z titulu bezdôvodného obohatenia. Súd prvej inštancie žalobcovi priznal aj uplatnené úroky z omeškania vo výške 8,5 % z priznanej istiny od 7. novembra 2007, teda po uplynutí 5 pracovných dní, s tým, že túto lehotu na vrátenie poskytol žalobca žalovanej v liste z 30. októbra 2007, ktorá uplynula 6. novembra 2007, a teda dňom nasledujúcim sa žalovaná dostala do omeškania. Výška požadovaného úroku z omeškania bola určená v súlade s § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu súdu prvej inštancie podala žalovaná odvolanie. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) ostatným rozsudkom (v poradí druhým) z 11. apríla 2018 sp. zn. 24Co/59/2017 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a zároveň rozhodol, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že nemal dôvod nesúhlasiť s podstatou argumentácie použitej súdom prvej inštancie na podporu ním zvoleného spôsobu rozhodnutia (čím treba rozumieť nutnosť stotožnenia sa s tými dôvodmi, pre ktoré bolo podľa súdu prvej inštancie treba žalobe vyhovieť). Odôvodnenie napadnutého rozsudku totiž nevykazovalo žiadne logické, skutkové ani právne medzery, bolo preto i objektívne presvedčivým (ktorou presvedčivosťou tu samozrejme je nutné mať na mysli schopnosť presvedčiť kohokoľvek s výnimkou toho, kto má záujem na celkom inom výsledku konania) a odvolaciemu súdu poskytovalo možnosť sa i len obmedziť na konštatovanie správnosti dôvodov súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Odvolací súd uviedol, že napriek tomu, že žalobca v konaní tvrdil, že tu právny dôvod plnenia bol (keď peniaze mal poskytnúť v domnienke uzavretia zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti medzi ním a tu dotknutou obcou), jeho existenciu sa mu v konaní preukázať nepodarilo. To však vylúčilo len skutkovú podstatu majetkového prospechu získaného plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, keďže pri nepreukázaní právneho dôvodu plnenia (ktorý odpadol) sa dôkazné bremeno v takom prípade presúva na žalovanú, ktorá tak musí preukázať existenciu inej skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd sa preto nestotožnil s námietkou žalovanej, podľa ktorej to bol práve žalobca, kto má preukázať, že plnil vlastný dlh. Jeho nepreukázanie žalobcom totiž spôsobovalo len to, že tu bolo plnenie majúce znaky plnenia bez právneho dôvodu (zabezpečujúceho taktiež úspech požiadavky žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia), ktorý záver tak prináležalo spochybníť strane sporu tvrdiacej opak. Z pohľadu opodstatnenosti žaloby predmetom sporu v prejednávanej veci (i v tomto odvolacom konaní) tak zostalo, či zo strany žalobcu šlo o plnenie bez právneho dôvodu alebo či šlo o plnenie za iného (za koho sa plnilo to, čo podľa práva mal plniť sám). Odvolací súd ďalej uviedol, že predpokladom zodpovednosti za získaný majetkový prospech, ktorý sa musí vydať, je pritom objektívne vzniknutý stav obohatenia (presun majetkových hodnôt), ku ktorému došlo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva. Z uvedeného vyplýva, že ku vzniku osobitného záväzkového právneho vzťahu z bezdôvodného obohatenia sa na strane obohateného nevyžaduje ani existencia zavinenia (či vo forme úmyslu alebo nedbanlivosti), ani existencia protiprávneho úkonu, ale ani to, či sám o získaní bezdôvodného obohatenia vedel, či nevedel. Stačí, že k obohateniu došlo bez právom uznaného dôvodu. Pokiaľ ten, kto plnil, tak urobil nie za iného (za osobu povinnú plniť) ale v omyle, že plní veriteľovi svoj vlastný dlh, nejde o plnenie za iného v zmysle ustanovenia § 454 Občianskeho zákonníka, ale o plnenie bez právneho dôvodu (§ 451 Občianskeho zákonníka). Plnením, ktoré bolo poskytnuté omylom, totiž dlh nezaniká a ten, kto plnil, má právo na vydanie bezdôvodného obohatenia proti tomu, kto toto plnenie prijal, zatiaľ čo podľa ustanovenia § 454 Občianskeho zákonníka je povinný vydať bezdôvodné obohatenie ten, za ktorého bolo plnené. K

obohateniu tak môže dôjsť aj v dôsledku konania v omyle, kedy nastane na strane obohateného stav, ktorý obohatený subjekt sám nevyvolal. Bezdôvodným obohatením vzniká sekundárna (zodpovednostná) povinnosť, predvídaná sankčnou zložkou právnej normy, vydať alebo aspoň v peniazoch nahradiť bezdôvodne získaný majetkový prospech tomu, na úkor koho bol získaný a naproti tomu postihnutému vzniká právo na vydanie takto získaného bezdôvodného obohatenia (viď rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 103/2001 z 1. novembra 2002 a sp. zn. 2 MCdo 23/2011 z 29. januára 2013 - druhý z nich citovaný už súdom prvej inštancie). V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie sa správne zaoberal otázkou pôvodu peňazí ako aj otázkou, v koho prospech mal žalobca plniť a konštatoval, že pôvod peňazí bolo obtiažne zo strany žalovanej preukázať, keďže v tejto súvislosti šlo o spor žalobcu a konateľa spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. Odhliadnuc od toho, že konateľ spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. v konaní trval na tom, že žalobca plnil žalovanej v jeho mene a nie len v jeho prospech (ktorá skutočnosť sa, ako je uvedené už vyššie, nepotvrdila), tvrdil tiež, že žalobca plnil žalovanej z prostriedkov spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. Odvolací súd uviedol, že takýto postoj konateľa spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. bolo možné očakávať, keďže pri preukázaní konania žalobcu v mene spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. a disponovania ním prostriedkami tejto spoločnosti by aj prípadný neúspech žalobcu v tomto konaní (proti žalovanej) nemohol viesť k úspechu požiadavky žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia smerovanej voči spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. (nakoľko by sa konalo v jej mene a s jej finančnými prostriedkami). Tvrdenie konateľa spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o., že sporná suma bola žalobcovi poskytnutá spoločnosťou WinHaus Trade, s.r.o. sa však tiež preukázať nepodarilo, keďže ani osoby majúce prehľad o činnosti spoločnosti (iné ako konateľ a žalobca, ktorý v nej pôsobil len určitý čas) toto nepotvrdili a konateľ spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. nedoložil žiadny relevantný doklad, ktorý by odovzdanie peňazí žalobcovi preukázal. Druhou otázkou potom zostalo to, či žalobca (zo svojho) plnil v úmysle plniť za seba alebo za spoločnosť WinHaus Trade, s.r.o. Konateľ spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. (aj pri nepreukázaní konania žalobcu v mene spoločnosti ako ani disponovania ním prostriedkami spoločnosti) trval na tom, že v každom prípade malo ísť o plnenie v prospech spoločnosti. Zo sporu tvrdení žalobcu a konateľa spoločnosti sa tak dôkazné bremeno presunulo na žalovanú, ktorá pre úspech jej obrany v spore medzi ňou a žalobcom takto musela sama predniesť dôkazy preukazujúce dôvod započítania sumy 250.000 Sk v prospech spoločnosti WinHaus Trade, s.r.o. Ak tak ale neučinila a bez ďalšieho sa uspokojila len s dodatočným odobrením konateľa spoločnosti (že šlo o časť kúpnej ceny), nemôže jej nedôslednosť v evidencii finančných transakcií negatívne zasahovať do postavenia osoby tým dotknutej (žalobcu). Žalovaná sa tak zjavne bez vlastného zavinenia (ktoré pri objektívnej zodpovednosti ale potrebné nie je) dostala do situácie, v ktorej existenciu skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia podľa ustanovenia § 454 Občianskeho zákonníka nepreukázala. Ďalšie odvolacie argumenty žalovanej odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranami, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku strany, ktorá ju nastolila. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty strán (porovnaj napríklad rozhodnutia Ústavného súdu SR II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II. ÚS 200/09 a podobne). Na ďalšiu argumentáciu odvolateľa, už nespôsobilú ovplyvniť posúdenie veci, teda odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou. Vychádzajúc z vyššie uvedených dôvodov námietka nedostatku tzv. pasívnej legítimácie žalovanej nebola dôvodnou a odvolanie žalovanej tak za opísaného stavu veci nebolo dôvodné. Odvolací súd preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku ako vecne správny potvrdil.

4. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej ako „dovolateľka“) dovolanie. Dovolateľka prípustnosť dovolania odôvodňovala poukazom na § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľka v dovolaní namietala, že zdôvodnenie záverov, na ktorých založil odvolací súd napadnutý rozsudok a ktorým potvrdil závery prvoinštančného súdu je arbitrárne, nepresvedčivé a dostatočne nezdôvodnené, pričom z ústavného hľadiska je tak zdôvodnenie záverov odvolacieho súdu neospravedlňiteľné a neudržateľné, porušujúce právo žalovanej na spravodlivý proces. Dovolateľka poukázala na to, že podstatou jej odvolania voči prvoinštančnému rozsudku bolo poukázanie na zásadné

pochybenie súdu prvej inštancie v interpretácii a následnej aplikácii procesnoprávnej normy o dôkaznom bremene. Dovolateľka uviedla, že počas prvoinštančného konania k otázke dôkazného bremena nadväzujúcej na skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia podľa § 454 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) a na jeho konkurenciu skutkovej podstaty podľa § 454 OZ (plnenie za iného) so skutkovou podstatou podľa § 451 ods. 2 OZ (plnenie bez právneho dôvodu). Odkazovala na ustálenú rozhodcovskú prax dovolacieho súdu a to na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 MCdo 23/2011. Dovolateľka uviedla, že v predmetnom prípade okruhom rozhodných okolností pre správne vyriešenie konkurencie oboch skutkových podstát a správneho vyriešenie pasívnej vecnej legitímácie sa tak stávajú skutočnosti, či ten kto plnil, tak urobil v omyle, že plnil veriteľovi svoj vlastný dlh. Dovolateľka ďalej uviedla, že súd prvej inštancie preniesol dôkazné bremeno zo žalobcu na žalovanú a to za skutkového stavu, ktorý zistil súd prvej inštancie ako aj odvolací súd, že v rozhodnom období existoval výlučne zmluvný vzťah žalovanej (veriteľom) so spoločnosťou Winhaus (dlžníkom), tzn. existovala právna povinnosť na strane spoločnosti Winhaus voči žalovanej z kúpnej zmluvy, neexistovala žiadna právna povinnosť žalobcu voči žalovanej, žalovaná plnenie žalobcu prijala s následkami splnenia dlhu spoločnosti Winhaus. Spoločnosť Winhaus si od počiatku realizácie platby žalobcom na účet žalovanej platbu žalobcom vedome započítala na plnenie svojej povinnosti. Dovolateľka tak konštatovala, že bolo teda na žalobcovi preukázať, že tak urobil v omyle, že plní voči žalovanej svoj vlastný dlh. Dovolateľka poukázala na to, že na žiadnom mieste rozsudku súdu prvej inštancie nie je venovaná pozornosť tomuto predpokladu, ktorý je v danej veci rozhodný pre správnu aplikáciu ustanovenia § 454 OZ (plnenie za iného) alebo ustanovenia § 451 ods. 2 OZ (plnenie bez právneho dôvodu). Dovolateľka tak konštatovala, že zostalo tak nevysvetlené, na základe čoho súd prvej inštancie konštatoval, že z dokazovania jednoznačne vyplynulo, že úmyslom žalobcu nebolo plniť za spoločnosť Winhaus, pričom následne mal žalobca nesúť dôkazné bremeno vysvetliť, na základe čoho bol v omyle, že plnil žalovanej svoj vlastný dlh, pričom tento údajný omyl žalobca neozrejmil. Vo vzťahu k rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolateľka uviedla, že odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je nepreskúmateľné pre rozpor s doterajšou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, pričom uviedla, že nemožno ignorovať skutočnosť, že sa zväčša pod prípady „plnenia bez právneho dôvodu“ zahrňajú aj prípady, v ktorých sa za iného plnilo, čo podľa práva mal „plniť sám“. Rozdiel medzi takýmto prípadmi a prípadmi plnenia bez právneho dôvodu je v tom, že pri plnení bez právneho dôvodu sa nadobúdajú obohatením nové hodnoty, zatiaľ čo pri plnení za iného dochádza k obohateniu v tom, že majetok obohateného sa nezmenšil. Odvolací súd odôvodňuje presun dôkazného bremena na žalovanú len z dôvodu, že nepreukázanie právneho dôvodu plnenia žalobcom spôsobilo to, že tu „bolo plnenie majúce znaky plnenia bez právneho dôvodu (zabezpečujúceho taktiež úspech požiadavky žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia)“. Dovolateľka ďalej poukázala aj na zásadnú chybu v nazeraní na predmetný problém, keď odvolací súd vo svojej reakcii na nastolenú námietku dovolateľky ohľadne dôkazného bremena uvádza, že „odvolací súd sa preto nestotožnil s námietkou žalovanej, podľa ktorej to bol práve žalobca, ktorý má preukázať, že plnil vlastný dlh“. Skutočnosť plnenia vlastného dlhu a skutočnosť plnenia v omyle, že sa plnil vlastný dlh, sú dve odlišné skutkové okolnosti. Dovolateľka vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že má za to, že napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnomu posúdeniu z dôvodu nesprávneho použitia právnej normy ustanovenia § 451 ods. 2 OZ namiesto správnej právnej normy ustanovenia § 454 OZ a konštatovala, že nesprávne použitie právnej normy bolo vyvolané nesprávnou interpretáciou hmotnoprávnych predpokladov pre rozlíšenie týchto dvoch skutkových podstát a následne nesprávne subsumovanie zisteného skutkového stavu pod právnu normu § 451 ods. 2 OZ. Dovolateľka tak uviedla, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v právnej otázke „hmotnoprávnych predpokladov rozlíšenia bezdôvodného obohatenia plnením bez právneho dôvodu od plnenia za iného, ktoré determinuje odlišný subjekt obohateného a teda vymedzuje otázku správnej pasívnej vecnej legitímácie“, pričom poukázala na zhodnotenie občianskoprávneho kolégia NS SR z 21. decembra 1978 Cpj 37/78 ako aj na rozhodnutia NS SR sp. zn. Obdo V6/2000, sp. zn. 3 Cdo 103/2001 a sp. zn. 2 MCdo 23/2011 a konštatovala, že v dôsledku odklonu doterajšej ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke interpretácie a naplnenia hmotnoprávnych predpokladov bezdôvodného obohatenia pri konkurencii skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia podľa § 454 OZ a § 451 ods. 2 OZ, došlo k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci. Dovolateľka zároveň žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na nové konanie a rozhodnutie.

5. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že odvolávajúc sa na jednotný právny názor troch senátov odvolacieho súdu v Trnave, ktorý uznal dôvodnosť žalobou uplatneného nároku a ani raz nespochybnil procesný postup súdu prvej inštancie, konštatoval, že považuje za vylúčené, aby v konaní o žalobcovom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia od žalovanej bolo žalovanej procesným postupom súdov znemožnené uskutočňovať jej práva. Žalobca ďalej uviedol, že procesné pochybenia, ktoré vytkol Najvyšší súd Slovenskej republiky boli v priebehu konania odstránené. Žalobca ďalej v o vzťahu k dovolaciemu dôvodu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP uviedol, že tento nejestvuje. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu vychádzajúceho z § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobca uviedol, že z argumentácie dovolateľky uvedenej v dovolaní naopak vyplýva, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je v úplnom súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Žalobca tak uviedol, že považuje za dôvodné, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky toto tretie dovolanie dovolateľky ako neprípustné odmietol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané v čas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je potrebné odmietnuť, nakoľko nie je prípustné.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

10. Odborná spisba rozdeľuje podmienky prípustnosti dovolania na objektívne: a/ prípustný predmet, b/ lehota na podanie dovolania, c / náležitosti dovolania a na subjektívne, t. j. osoba oprávnená podať dovolanie (Ficová a kol. Občianske procesné právo, Druhé aktualizované a doplnené vydanie, Bratislava, Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2008, str. 344).

10.1. V Civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

11. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

12. Vo vzťahu k prípustnosti dovolacieho dôvodu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, nepresvedčivé a dostatočne neodôvodnené, pričom konštatovala, že odvolací súd svoj záver o presune dôkazného bremena neposúdil zo všetkých zákonných hľadísk.

13. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napríklad Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009, prípadne Ryabykh proti Rusku z roku 2003). Dovoláním napádaný rozsudok odvolacieho súdu totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých odvolací súd vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti tiež to, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

14. Dovolací súd k predmetnému uplatnenému dovolaciemu dôvodu uvádza, že rozhodnutia súdu tak prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu obsahujú skutkový stav, ktorý považovali za rozhodujúci, ako aj právne predpisy o ktoré sa opierali a vyvodili svoje právne názory, ktoré riadne odôvodnili. Podľa názoru dovolacieho súdu konanie nebolo postihnuté vadou podľa § 420 písm. f) CSP.

15. K prípustnosti dovolacieho dôvodu vyplývajúceho z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v rámci ktorého dovolateľka namietala odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolací súd uvádza, že v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

16. Dovolateľka v dovolaní uviedla, že zo strany odvolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe a tým aj k nesprávnemu právnemu posúdeniu v otázke, či sa na daný skutkový stav vzťahuje ustanovenie § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka (bezdôvodné obohatenie získané plnením bez právneho dôvodu) alebo ustanovenie § 454 Občianskeho zákonníka (bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám) a poukázala na rozsudky dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 103/2001 a 2 MCdo 23/2011.

17. Podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

18. Podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

19. Podľa § 454 Občianskeho zákonníka bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám.

20. Podľa § 456 Občianskeho zákonníka predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

21. Podľa § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka musí sa vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením. Ak to nie je dobre možné, najmä preto, že obohatenie spočívalo vo výkonoch, musí sa poskytnúť peňažná náhrada.

22. Dovolací súd uvádza, že predpokladom bezdôvodného obohatenia, nie je zavinenie obohateného, podstatou je iba to, že stav obohatenia vznikol a teda z povahy bezdôvodného obohatenia vyplýva, že ide o osobitný záväzkovoprávny vzťah mimozmluvného charakteru a vzhľadom k tomu, že na jeho vznik nie je vždy nevyhnutné porušenie právnej povinnosti, záväzky z bezdôvodného obohatenia sa označujú ako tzv. kvázideliktálne záväzkové vzťahy. Bezdôvodné obohatenie je tak v zmysle § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka konštruované ako záväzkový vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho sa niekto obohatil. Bezdôvodné obohatenie je v § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka konštruované ako predmet plnenia, ktorý sa má vydať. Bezdôvodné obohatenie je teda zamerané len na to, aby sa vydalo tomu, na úkor koho bolo získané, pričom skutková podstata bezdôvodného obohatenia vyjadrená v § 454 Občianskeho zákonníka predstavuje ďalší prípad bezdôvodného obohatenia dopĺňujúci prípady uvedené v § 451 Občianskeho zákonníka, pričom predpokladom vzniku tohto bezdôvodného obohatenia sú dve skutočnosti a to predovšetkým musí ísť o plnenie, ktoré mal iný subjekt na základe svojej povinnosti plniť sám a okrem toho je potrebné, aby ten, kto plní za iného, nemal sám povinnosť plniť.

23. V preskúmvanej veci súd prvej inštancie a odvolací súd jasne a zrozumiteľne konštatovali, že v danom prípade ten, kto plnil, tak urobil nie za iného (za osobu povinnú plniť) ale v omyle, že plní veriteľovi svoj vlastný dlh, nejde o plnenie za iného v zmysle § 454 Občianskeho zákonníka, ale o plnenie bez právneho dôvodu. Plnením, ktoré bolo poskytnuté omylom, totiž dlh nezaniká (§ 451 Občianskeho zákonníka) a ten, kto plnil, má právo na vydanie bezdôvodného obohatenia proti tomu, kto toto plnenie prijal, zatiaľ čo podľa § 454 Občianskeho zákonníka je povinný vydať bezdôvodné obohatenie ten, za ktorého bolo plnené. Rovnaká situácia nastáva v prípade, že niekto plnil inému v domnení, že plní za dlžníka, hoci ten, za ktorého bolo plnené, nič nedlhoval alebo svoj záväzok už skôr splnil. K obohateniu toho, za ktorého bolo plnené, nemôže dôjsť bez toho, aby poskytnutým plnením jeho dlh zanikol (viď rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 23/2011). Preto dovolací súd má za to, že takéto riešenie právnej otázky na konkrétny prípad, vrátane jeho interpretácie nepredstavuje odklon od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu.

24. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že rozhodnutia dovolacieho súdu na ktoré poukázala dovolateľka vo svojom dovolaní (sp. zn. 2 MCdo 23/2011, 3 Cdo 103/2001) riešili nasledujúce prípady: Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 2 MCo 23/2011 z 29. januára 2013 riešil situáciu, kedy bolo preukázané, že žalobca plnil za žalovanú to, čo mala plniť podľa zmluvy sama a teda za ňu plnil on sám a teda na jej strane došlo k bezdôvodnému obohateniu. V rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 103/2001 z 1. novembra 2002 dovolací súd riešil situáciu, kedy odvolací súd v dôsledku svojho nesprávneho právneho názoru nevzal do úvahy zistenie, že žalobca síce nemal právnu povinnosť likvidovať komunálny odpad za jeho pôvodcu, ktorým bolo žalované mesto, ale napriek tomu tak za neho urobil, aj keď bez súhlasu či dohody, v dôsledku čoho vznikol právny vzťah, ktorý má objektívny charakter zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v zmysle § 454 OZ.

25. Pokiaľ dovolateľka tvrdila, že právny záver odvolacieho súdu, vychádzajúci zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, predstavuje odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, robí tak neopodstatnene. Ak žalovaná s právnym názorom odvolacieho súdu nesúhlasí, ide podľa názoru dovolacieho súdu o polemiku dovolateľky s rozhodnutím odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie

správnosti jeho rozhodnutia či kritiku toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, či sa na daný skutkový stav vzťahuje ustanovenie § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka (bezdôvodné obohatenie získané plnením bez právneho dôvodu) alebo ustanovenie § 454 Občianskeho zákonníka (bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám) v tomto prípade nezodpovedá kritériu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

26. Dovolací súd vzhľadom na uvedené uvádza, že tak súd prvej inštancie ako aj odvolací súd vec správne právne posúdili, keď konštatovali, že v súlade s vyššie uvedenými rozhodnutiami dovolacieho súdu nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe vyšších súdnych autorít a teda, že v danom prípade sa jedná o majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu.

27. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 420 písm. f) CSP procesne prípustné a nie je prípustné ani podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keď v ňou vymedzenej právnej otázke sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací súd preto dovolanie žalovanej podľa § 447 písm. c) CSP ako neprípustné odmietol.

28. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.